

The background is a detailed landscape painting. In the foreground, a dense crowd of people is visible, some appearing to be in a state of distress or conflict. The middle ground shows a coastal town with buildings and a church spire, situated on a hillside overlooking a large bay. The bay is filled with water, and there are several islands or peninsulas extending into it. The sky is filled with dark, swirling clouds, with a bright light source breaking through near the horizon, creating a dramatic contrast of light and shadow. The overall mood is one of chaos and conflict.

savaş
ve
barış

LEV TOLSTOY

ANTIK

SAVAŞ VE BARIŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

Savaş Avrupa’da aralıklarla on üç yıl sürdükten sonra 1805’te sözde bir barış sağlandı. Avrupa kralları, Fransız devrimine karşı hemen silaha sarılmalarına rağmen Napolyon’a karşı çaresiz kaldılar. Rusya ve Avusturya savaştan çekildi ve Fransa’ya karşı, sadece denizlerde üstün olan İngiltere kaldı. Ancak Napolyon’un yayılma hırsı bitmek bilmediği için Avrupa devletleri savaşa tekrar girmeyi düşünmeye başlamıştı.

“Eh Prens, artık Cenova ve Lucca, Bonaparte ailesinin mülkünün bir parçası. Hayır, size şimdiden söyleyeyim ki, bana savaşta olduğumuzu söylemezseniz ve Teccal’ın -yemin ederim ki onun böyle olduğuna inanıyorum- rezilliklerini ve zalimliklerini hafifletecek şeyler söylemeye kalkışırsanız, sizi bundan böyle tanımayacağım, artık arkadaşım ve söylediğiniz gibi sadık kölem değilsiniz. Nasılsınız, nasılsınız bakalım? Sizi korkuttuğumu görüyorum. Oturun da benimle konuşun.”

Bu sözler, 1805 Haziran’ında, İmparatoriçe Myodoravna’nın pek güvenilen bir nedimesi ve sarayın seçkin bir hanımı olan Anna Pavlovna Scherer tarafından o akşam verdiği davete ilk gelen konuk Prens Vassily’yi karşılariken söylenmekteydi. Prens yüksek rütbeli bir subaydı.

Prens, “Tanrım! Ne müthiş bir çıkış bu!” diye yanıt verdi.

Bu şekilde karşılanmak onu hiç şaşırtmamıştı. Anna Pavlovna’nın yanına gitti, güzel kokular sürünmüş, pırıl pırıl parlayan çıplak kafasını eğerek elini öptü ve kayıtsızca kanapeye oturdu.

“Her şeyden önce söyleyin bakalım, nasılsınız sevgili arkadaşım?”

Anna Pavlovna, “İnsan manevi acılar yaşarken nasıl iyi olabilir? Bu zamanda biraz duygulu olan bir kimsenin elinden üzülmemek gelir mi?” dedi. “Umut ederim, bütün akşamı benimle geçireceksiniz?”

“Ya İngiliz elçisinin daveti? Bugün çarşamba. Orada da gözükmem gerek,” dedi prens. “Kızım gelip beni oraya götürecektir.”

“Kızınızın, ortaya çıktığından beri herkesi cezbedtiğini biliyor musunuz? Onun gün gibi güzel olduğunu söylüyorlar.”

Prens saygı ve tasdik ifadesiyle eğildi. Anna Pavlovna, onun yanına yaklaşırken, samimiyetle gülümsedi:

“Çoğunlukla hayatın nimetlerinin kimi zaman insanlar arasında ne kadar haksız bir şekilde paylaştırıldığını düşünürüm. Kader size niçin iki tane bu kadar kusursuz çocuk vermiş?” Müdahaleye meydan vermeyen bir kararla, kaşlarını kaldırarak ekledi. “En küçüğünüz Anatole’u saymıyorum, ondan hoşlanmam. Ve siz, onları herkesten daha az takdir eder görünüyorsunuz. Demek ki onları hak etmiyorsunuz.”

Prens, “Ne yaparsınız?” dedi. “Bende babalık yeteneği yok.”

“Şaka yapmayın. Sizinle ciddi olarak konuşmak istiyordum. En küçük oğlunuzdan memnun değilim. Aramızda kalsın, pek çok kimsenin majestelerine ondan bahsettiklerini ve size acıdiklarını biliyor musunuz?”

Prens yanıt vermedi, ama Anna Pavlovna ona dikkatle bakarak yanıt bekliyordu. Prens Vassily kaşlarını çatı:

“Ne yapmalıydım?” dedi. “Onların eğitimi için bir babanın yapabileceği her şeyi yaptığımı biliyorsunuz ve ikisi de birer ahmak olup çıktılar. Ippolit sessiz bir aptal. Anatole ise rahat durmayan bir aptal, tek fark bu.”

Bunları söylerken her zamankinden daha yapmacık ve daha heyecanla gülümsemekteydi.

Anna Pavlovna, düşünceli gözlerle ona baktı:

“Sizin gibi insanların ne diye çocukları olur? Eğer baba olmasaydınız sizde hiçbir kusur bulamazdım.”

“Sizin sadık kölenizim ve ancak size itiraf edebilirim. Çocuklarım hayatımın zehiridir. Çekmek zorunda olduğum bir acı bu. Kendime böyle izah ediyorum. Ne yaparsınız...” Acı kadere sabrını gösteren bir jestle sustu.

Anna Pavlovna'nın sarayı yavaş yavaş dolmaya başlamıştı. Petersburg'daki en seçkin kimseler oradaydılar. Prens Vassily'nin kızı güzel Ellen, babasıyla birlikte elçinin davetine gitmek için onu almaya gelmişti. Üzerinde imparatorluk alameti bulunan bir balo elbisesi giymekteydi. Petersburg'un en güzel kadını olarak kabul edilen Prenses Bolkonsky de oradaydı. Geçen kış evlenmişti ve şimdi bir bebek beklediği için pek ortada gözüküyorsa da ufak toplantılara hâlâ gidiyordu. Prens Vassily'nin oğlu Prens Ippolit de gelmiş ve beraberinde Montemart vikontunu getirmişti. Abbe Morio ve daha başkaları da oradaydılar.

Prenses Boikonsky'nin küçük tüylerle belli belirsiz koyulaşan güzel üst dudağı gayet kısaydı, ama yukarı doğru kalktığı zaman bu ona ayrı bir güzellik veriyor, alt dudağı ile birleşmek için aşağı indiği zaman ise büsbütün çekici oluyordu. Çok cazip kadınlarda sürekli olduğu gibi, kusuru -dudağının kısılgı ve yarı açık ağzı-kendine has, ayırt edici güzelliği gibi görünüyordu. Herkes, çok yakında anne olacak olan ve yükünü bu kadar hafif bir şekilde taşıyan, hayat ve sevinç dolu güzel yaratığı zevkle seyrediyordu. Yaşlı adamlar ve sıkıntılı, kederli genç adamlar ona bakarken, onunla beraber olmakla ve kendisiyle biraz konuşmakla ona benzediklerini sanıyorlardı. Onunla konuşan ve her kelimede iç açıcı küçük gülümsemesini ve devamlı olarak parlayan beyaz dişlerini gören her erkek, o gece özellikle başarılı olduğunu sanıyordu.

Hafifçe salınarak yürüyen küçük prenses, elinde el işi çantası ile küçük ve muntazam adımlarla masanın etrafını dolandı ve eteğinin kıvrımlarını neşe ile düzelterek, gümüş semaverin yanındaki kanepeye oturdu. Yaptığı her şey kendisi ve etrafındakiler

için bir gösteri gibiydi. Konuklara genel olarak hitap ederek, “El işimi de getirdim!” dedi. Sonra, evin hanımına döndü:

“Ah, Annette, kötü bir oyun oynama bana. Küçük bir toplantı diye yazmıştın. Bak nasıl yakalandım.”

Ve, göğsünün biraz altında geniş bir kemerle toplanan, dantelli, ince gri elbisesini göstermek için kollarını açtı.

Anna Pavlovna, “Üzülme, Lise!” diye yanıt verdi. “Sen, her zaman, herkesten güzel olacaksın.”

Prensese aynı sesle, herkese birden hitap ederek:

“Biliyorsunuz kocam beni bırakıyor,” diye devam etti. “Kendini öldürtecek.”

Sonra, Prens Vassily’ye:

“Bu korkunç savaşın ne zaman biteceğini söyleyin bana!” dedi. Ve, cevabını beklemeden, Prens Vassily’nin kızı güzel Ellen’e döndü. Prens Vassily, Anna Pavlovna’ya alçak sesle:

“Bu küçük prensese ne kadar hoş!”

Küçük prensesten hemen sonra, içeri iri yarı, gözlüklü, saçları çok kısa kesilmiş bir genç adam girdi. Günün modasına uygun, dizinin altından bağlanan açık renk bir pantolon ve kırmızı bir ceket giymişti. Kabarık, dantel bir yakası vardı. Bu iri yapılı genç adam, şu anda Moskova’da hasta yatan, Katerina devrinin ünlü çapkını Kont Bezuhov’un gayrimeşrû oğluydu. Yurt dışında eğitim görmüş, memleketine yeni dönmüş ve henüz bir işe girmemişti. Bu, sosyete de ilk görünüşüydü. Anna Pavlovna, onu salonunda bulunan kimseler arasında hiyerarşinin en alt derecesine mensup olanlara ayrılmış bir selamla karşıladı. Bu selamlamaya rağmen onu görünce, Anna Pavlovna’nın yüzünde bir tedirginlik ve korku ifadesi belirdi. Piyer’in odadaki bütün erkeklerden daha iri olmasına rağmen bu ifade ancak, onu salonda bulunan herkesten ayıran, utangaç olmasına rağmen zeki, gözlemci ve tabii görünüşünden dolayı olabilirdi. Anna Pavlovna onu:

“Abbe Morio’yu tanıyor musunuz? Çok ilgi çekici bir adamdır,” sözleriyle durdurdu.

“Evet, onun devamlı barış planlarını işittim. Gayet ilgi çekici, ama neredeyse olanaksız...”

Anna Pavlovna, bir şey söylemiş olmak ve hemen ev sahibeliği göreviyle meşgul olmak üzere uzaklaşmak için:

“Öyle mi düşünüyorsunuz?” dedi. Ama Piyer, başı önüne eğik ve bacakları iki yana açılmış olarak, Abbe’nin planının niçin imkânsız olduğunu düşündüğünü anlatmaya başladı. Anna Pavlona, gülümseyerek:

“Bundan sonra bahsederiz!” dedi.

Ve bu genç adamdan kurtularak görevine döndü. Konuşmaların azaldığı herhangi bir anda yardıma koşmaya hazırdı, gözlerini ve kulaklarını açık tutuyordu. Bir iplikhanedeki ustabaşı işçileri nasıl yerlerine yerleştirir, onların arasında dolaşır, makaraların dolanışında alışılmamış bir ses ya da fazla bir gürültüyü ya da herhangi bir bozukluğu fark eder, koşup düzeltirse, Anna Pavlovna da salonunda öyle dolaşiyor, susan ya da fazla yüksek sesle konuşan toplulukların yanına gidiyor ve tek bir kelime ya da küçük bir değişikliklerle konuşma mekanizmasını normal hale getiriyordu. Ama bütün bu dikkatinin arasında, Piyer yüzünden tedirgin olduğu hâlâ belli oluyordu. Montemart’ın yanında ne konuşulduğunu dinlemeye gittiğinde ve Abbe’nin konuşmakta olduğu diğer bir gruba yaklaşırken, bir yandan da onu dikkatle gözlüyordu. Piyer yurt dışında eğitim görmüştü ve Anna Pavlovna’nın evindeki bu toplantı, onun Rusya’da katıldığı ilk toplantıydı. Petersburg’un bütün entelektüel simalarının burada toplandığını biliyor ve gözleri oyuncakçı dükkânındaki bir çocuk gibi oradan oraya dolaşyordu. Her an, entelektüel bir konuşmayı kaçırabileceği korkusu içindeydi. Burada toplanan kimselerin kendinden emin ve incelmış yüzlerine bakarak, durmadan, olağanüstü parlak bir şey beklemekteydi. Sonunda, Abbe Morio’ya yaklaştı. Konuşma

ilgi çekici görünüyordu ve o, gençlerin pek hoşlandıkları gibi, kendi düşüncelerini açıklama fırsatını bekliyordu.

Anna Pavlovna'nın *soirée*'si¹ tam mânâsı ile hareketlenmişti. Konuklar üç gruba ayrılmıştı. Bunlardan, daha ciddi konulardan bahsedileninde Abbe merkezdi. Gençlerin teşkil ettiği diğerinde ilgiyi toplayan kişiler, Prens Vassily'nin kızı güzel Ellen ve pembe teni ile yaşı için fazla tombul olan küçük Prenses Bolkonsky idi. Üçüncü grup Mortemart vikontu ve Anna Pavlovna'nın etrafında toplanmışlardı.

Vikont, yumuşak hatları ve hareketleri olan, oldukça genç bir adamdı. Belli ki kendisini pek meşhur biri sayıyor, ama alçak gönüllülükle, konukları kendisiyle birlikte bulunmak şerefinden mahrum etmiyordu. Anna Pavlovna, onu konuklarına sunduğu en büyük eğlence sayıyordu. Tıpkı, zeki bir *maitre d'hôtel*'in², pis bir mutfakta görse kimsenin yemeyeceği bir bifteği en fevkalade bir yemek olarak ikram etmesi gibi Anna Pavlovna da o gece konuklarına önce vikontu, sonra Abbe'yi pek bulunmaz şeylermiş gibi sundu. Montemart'ın grubunda söz birden Enghien dükünün idamına geldi. Vikont, Enghien dükünün kendi cömertliğinin kurbanı olduğu ve Bonaparte'ın ona karşı olan kızgınlığının özel nedenleri bulunduğu söyledi. Anna Pavlovna, "Ne olur," dedi. "Anlatsanıza, vikont."

Vikont itaat etmeye hazır olduğunu göstermek için eğildi. Anna Pavlovna, vikontun etrafında bir daire oluşturdu ve herkesi öyküyü dinlemeye davet etti. Birine, "Vikont majestelerini bizzat tanıyormuş!" diye fısıldadı, Anna Pavlovna, "Vikont çok güzel öykü anlatır," dedi. Bir üçüncüye, "Yetenekli bir adam nasıl belli oluyor!" dedi.

Vikont konuklara, parlak ve etkileyici bir şekilde takdim edilmişti. Tıpkı, yeşil salata yapraklarıyla süslenmiş biftek gibi.

---

1 Parti. (Fr.)

2 Uşak (Fr.)

Vikont öyküsüne başlamak üzereydi. Kendinden emin bir şekilde gülümsedi. Anna Pavlovna, biraz ileride başka bir grubun ortasında oturan genç ve güzel bir kadına:

“Buraya gel, Ellen!” dedi.

Prenses Ellen gülümsedi. Salondan içeri girdiği zamanki güzelliğinden emin, değişmez gülümsemesi ile ayağa kalktı. Yosun ve sarmaşıklarla süslü beyaz balo elbisesi hafifçe hışırdıyordu. Ona yol vermek için iki yana çekilen erkeklerin arasından geçerken beyaz omuzları, gür saçları ve pırlantaları pırıl pırıl yanıyordu. Doğrudan doğruya kimseye bakmıyor, ama herkese birden gülümsüyordu. Dolgun omuzları, göğsü ve sırtı, herkesin hayran olmasına cömertçe izin verirmiş gibi günün modasına uygun bir şekilde sunulmuştu. Salonun bütün neşesini beraberinde getirmiş gibi Anna Pavlovna'ya yaklaştı. Ellen o kadar güzeldi ki, koketlik yanından geçmediği gibi tam aksine güzelliğinin bu pek belli, açık ve fethedici etkisinden utanır görünüyordu. Sanki güzelliğinin etkisini yumuşatmak istiyor, ama bunu başaramıyordu. Onu görünce, herkes, “Ne güzel kadın!” diyordu.

Vikontun yanına oturunca aynı değişmez gülümsemesi ile onu da büyüledi ve genç adam, olağanüstü bir şey görmüş gibi omuzlarını silkip başını önüne eğdi. Sonra, gülümseyerek selam verdi.

“Madam,” dedi, “Böyle dinleyiciler önünde kendime güvenmiyorum.”

Prenses, çıplak, dolgun kolunu masaya dayadı ve herhangi bir yanıt vermedi. Gülümseyerek beklemeye başladı. Vikontun öyküsü boyunca kâh çıplak kolunu, kâh pırlanta bir gerdanlığın süslediği güzel gerdanını seyrederek dimdik oturdu yerinde. Birkaç kere eteğinin kıvrımlarını düzeltti ve hatip dinleyicileri heyecanlandığı zamanlar Anna Pavlovna'nın yüzüne bakıp nedimenin ifadesini gördükten sonra, yine her zamanki kayıtsız gülümsemesi ile başını eğdi. Ellen'den sonra küçük prenses de çay masasından uzaklaştı.

Prens Ippolit'e, "Beni bekleyin!" dedi. "El işimi alacağım. Ne düşünüyorsunuz bakayım? Haydi gözlüklerimi getirin."

Herkese gülümseyip herkesle konuşan küçük prenses, birden havayı değiştirdi. Tekrar otururken sevinçle eteklerini düzelitti.

"Şimdi rahat," dedi.

Vikonttan öyküsüne başlamasını rica etti ve el işini işlemeye başladı. Prens Ippolit, onun gözlüğünü getirdi ve yanına oturdu.

Vikont pek hoş bir şekilde, zamanın en aktüel sorununu anlatmaya başlamıştı. Enghien dükü artist Mile. George'la buluşmak için Paris'i ziyaret etmiş ve orada Bonaparte'a rastlamıştı. Bonaparte da ünlü sanatçının iltifatına mazhar olmaktaydı. Dükü gören Napolyon, arada sırada gelen sara nöbetlerinden birine yakalandığında onu öldürmek için pek tabii olarak dük bu fırsattan yararlanmak istememişti. Ama Bonaparte, bu soylu harekete karşılık onu öldürmüştü.

Öykü çok güzel ve ilgi çekiciydi. Özellikle rakiplerin aniden birbirlerini tanıdıkları noktada kadınlar çok heyecanlanmışlardı. Anna Pavlovna, küçük prensese merakla bakarak:

"Charmant!" dedi.

Küçük prenses de öykünün ilgi çekiciliğinin çalışmasına engel olduğunu göstermek istermiş gibi iğnesini işine sapladı:

"Harika!" diye fısıldadı.

Vikont bu gösterişsiz takdir ifadesinden hoşlandı ve minnetle gülümseyerek öyküsüne devam etti. Ama bu arada Anna, hâlâ o berbat genç adamı gözlemekteydi. Onun yüksek sesle ve heyecanla Abbe ile konuştuğunu fark edince tehlike noktasına koştı. Piyer, sonunda Abbe ile güç dengesi konusunda politik bir konuşmaya girmeyi başarmış ve onun açık kalpli coşkunluğunu gören Abbe, ona el üstünde tutulan düşüncelerini açmıştı, ikisi de çok büyük bir doğallık ve heyecanla konuşmaktaydılar. Bu Anna Pavlovna'nın hoşuna gitmedi. Onları kollamanın çok iyi

olacağını düşündüğü için ikisini de elinden kaçırmadan onların büyük gruba katılmalarını sağladı.

O anda salondan içeri başka bir konuk girdi. Bu, küçük prensesin kocası, genç Prens Andrey Bolkonsky idi. Prens Bolkonsky, orta boylu, keskin hatlı, çok yakışıklı bir genç adamdı. Yorgun ve sıkıntılı yüz ifadesinden, ağır ve ölçülü adımlarına kadar her şeyi ile genç, küçük karısıyla tam bir tezat teşkil ediyordu. Odadaki herkesi tanıdığı ve üstelik onlara bakmaktan ve onları dinlemekten bile çok yorulacağı bu kimselerden bıktığı açıkça belli oluyordu. Bütün bu sıkıcı yüzler içinde, sanki onu en fazla boğan, güzel karısının yüzüydü. Yakışıklı yüzünü bozan bir mimikle başını çevirdi ve Anna Pavlovna'nın elini öperek yarı kapalı gözlerle bütün konukları birden selamladı. Anna Pavlovna, "Gönüllü olarak askere gidiyormuşsunuz prens!" dedi.

Bolkonsky, "General Kutuzov beni *aide-de-camp*³ olarak alacak kadar cömertlik gösterdi," cevabını verdi.

"Ya Lise, karınız?"

"O taşraya gidiyor."

"Bizi güzel eşinizden mahrum etmeniz, hiç iyi bir hareket değil."

Karısı kocasına, yabancılara hitap ederkenki koket ses tonunu hiç değiştirmeden seslendi:

"Andre, vikont bize Mile. George ve Bonaparte hakkında öyle bir öykü anlattı ki!"

Prens Andrey suratını asarak kafasını çevirdi. Genç adam içeri girdiğinden beri sevgi ve sevinç dolu gözlerini ondan ayırmayan Piyer ona yaklaştı ve kolunu tuttu. Prens Andrey birinin kendisine dokunmuş olmasından doğan bir memnuniyetsizlikle, başını bile çevirmeden yüzünü buruşturdu, ama Piyer'in gülümseyen yüzünü görünce beklenmedik, tatlı bir gülümseme yüzünü kapladı. Piyer'e:

"Sen ha!" dedi. "Ve böyle bir toplulukta."

3 Emir subayı. (Fr.)

Piyer, "Senin burada olacağını biliyordum!" diye yanıt verdi.

O sırada Prens Vassily ile kızı kalkınca iki adamın da onlara yol vermek için ayağa kalkmaları gerekti.

Prens Vassily, Fransızca:

"Beni affediniz, sevgili vikontum!" dedi. Bir yandan da, vikontun ayağa kalkmasına engel olmak için eliyle dirseğinden tutarak bastırıyordu.

"Elçinin evindeki bu aksi davet, hem beni burada bulunmak zevkinden mahrum ediyor, hem de sizin sözünüzü kesiyor."

Sonra Anna Pavlovna'ya döndü:

"Harika toplantınızdan ayrılmak zorunda olduğum için üzgünüm."

Kızı Ellen, eteğinin kıvrımlarını hafifçe kaldırarak koltukların arasından geçti. Güzel yüzünde her zamankinden daha parlak bir gülümseme vardı. Piyer, yanlarından geçen bu güzel yaratığa ihtiraslı, ama korku dolu denebilecek gözlerle baktı. Prens Andrey, "Çok güzel!" dedi.

"Çok!" dedi Piyer.

Onlara yaklaşan Prens Vassily, Piyer'in koluna girerek Anna Pavlovna'ya, "Bu ayıyı benim için ehlileştirin." dedi. "Bir aydan beri burada, bende kalıyor ve ilk defa kendisini topluluk içinde görüyorum. Genç bir adam için zeki kadınların arkadaşlığından daha gerekli hiçbir şey yoktur."

Anna Pavlovna gülümsedi ve Piyer ile ilgileneceğine söz verdi. Baba tarafından Prens Vassily'nin akrabası olduğunu biliyordu.

Yaşlıca bir hanım aceleyle ayağa kalktı ve Prens Vassily'ye koridorda yetişti. Yumuşak hatları yıpranmış yüzünde, heyecan ve korku ifadesi vardı:

"Oğlum Boris hakkında bana ne söyleyeceksiniz?" diye sordu. "Petersburg'da daha fazla kalamam. Zavallı çocuğuma ne haber götüreyim, söyleyin bana."

Prens Vassily, yaşlı kadını sıkıntıyla, hatta biraz da nezaketsizce dinliyor, sabırsızlık alametleri gösteriyordu, yine de pek tatlı bir şekilde gülümsedi. Yaşlı kadın, Prens'in gitmesine engel olmak için, onu kolundan yakaladı.

“İmparatora bir şey söylemek sizin için güç değil!” dedi. “Sözünüzü derhal yerine getirirler ve oğlum muhafız alayına tayin olur.”

“İnanın ki elimden gelen her şeyi yapacağım, prenses! Ama imparatorun bir şey istemek benim için kolay değil. Size, Prens Galits'in vasıtası ile Rummyantsov'a baş vurmanızı tavsiye ederim. Bu en akıllıca davranış olur.”

Yaşlı kadın, Rusya'nın en iyi ailelerinden birine mensup olan Prenses Drubestkoy idi. Ama yoksuldu, uzun zamandan beri sosyetenin uzak kalmıştı ve eski arkadaşları ile temasını kaybetmişti. Şimdi, biricik oğlunun muhafız alayına tayin edilmesini temin etmek için buraya gelmişti. Pavlovna'nın partisine sadece Prens Vassily'yi görmek için katılmış, vikontun öyküsünü sırf bunun için dinlemişti. Prens Vassily'nin sözlerine çok üzüldü; eskiden çok güzel olduğu belli olan yüzünde derin bir keder belirdi. Ama bu sadece bir saniye sürdü. Tekrar gülümsedi ve Prens Vassily'nin kolunu daha çok sıktı.

“Söyleyeceklerimi dinleyin, prens!” dedi. “Sizden şimdiye kadar hiçbir şey istemedim ve bundan sonra da isteyecek değilim. Size, asla babamın size karşı olan sevgisini hatırlatmış değilim. Ama şimdi, Tanrı aşkına, sizden oğluma bu iyiliği yapmanızı rica ediyorum. Bunu yaparsanız, sizi biricik velinimetimiz sayacağım.”

Sonra aceleyle ilave etti:

“Hayır, kızmayın bana, söz verin. Galitsin'den rica ettim. Kabul etmedi. Eskiden olduğunuz gibi iyi kalpli olun, prens.”

Bunları söylerken, gözlerinde biriken yaşlara rağmen gülümsemeye çalışıyordu. Kapıda bekleyen Ellen, başını bir heykelinkini andıran omuzlarının üstünde döndürdü:

“Geç kaldık, baba!”

Nüfuz, kaybolmaması istendiği takdirde dikkatle korunması gereken bir sermayedir. Prens Vassily bunu biliyordu; üstelik kendisinden bir şeyler isteyenlerin bu isteklerini yerine getirmek için imparatora durmadan talepte bulunacak olursa, kısa bir süre sonra artık kendisi için bir şey isteyemeyeceğini de bir kere anladığından, nüfuzunu nadiren kullanırdı. Bununla beraber, Prenses Drubetskoy'un bu son ricasından sonra vicdan azabına yakın bir şey duydu. Kadın ona gerçeği hatırlatmıştı. Yükselişinin ilk adımını onun babasına borçluydu. Bunun yanı sıra, kadının tavırları, onun aklına koyduğu şeyi yapmadan vazgeçmeyecek kadınlardan -özellikle annelerden- olduğunu belli ediyordu. Böyle kadınlar ancak akıllarına koydukları şeyi yaptıktan sonra günlük yaşantılarına dönerlerdi, isteklerinin olması için her şeyi, trajik sahneler yaratmayı bile göze alabilirlerdi. Bu son düşünce onun gevşemesine neden oldu. Sıkıntılı, fakat dostça bir sesle:

“*Chère*⁴ Anna Mihalovna,” dedi, “İstedığınızı yapmak benim için hemen hemen olanaksız. Ama size olan bağlılığım ve babanızın hatırasına duyduğum saygıyı göstermek için, olanaksız olanı yapacağım. Oğlunuz muhafız alayına tayin edilecektir. Size söz veriyorum. Memnun oldunuz mu?”

“Sevgili prens, siz velinimetimsiniz. Zaten başka bir şey beklemiyordum. Ne kadar iyi olduğunuzu biliyorum.”

Güzel kız, aynı ses tonuyla:

“Baba,” diye tekrarlardı. “Geç kaldık!”

“Haydi, *au revoir*⁵, hoşça kalın. Durumu biliyorsunuz artık.”

Anna Mihalovna'nın yüzünde, eskiden belki onun bir özelliği olan, ama şimdi bu yaşlanmış yüzde tamamıyla yabancı kalan kadınsı bir gülümseme belirdi. Besbelli yaşını unutmuştu ve bütün kadınca olanaklarını kullanmanın âdeti olduğu belliydi.

“O halde yarın imparatorla konuşursunuz,” dedi.

4 Sevgili. (Fr.)

5 Hoşça kalın. (Fr.)

Prens Vassily gider gitmez, yine o soğuk ve yapmacık ifadeli kadın oluverdi. Vikontun hâlâ konuşmakta olduğu gruba katıldı ve dinliyor gibi gözükererek, artık amacına ulaştığı için oradan ayrılmaya fırsat kollamaya başladı. Anna Pavlovna:

“Milano’daki bu son taç giyme töreni komedisine ne dersiniz? Ya Lucca ve Geneo halkının Monsieur Bonnaparte’a isteklerini bildirmeye gelmeleri? Monsieur Bonnaparte bir tahta oturmuş, milletlere nimetler vad ediyor! Harika! Bu bile insanın aklını kaybetmesi için yeterli bir şey! İnsana, bütün dünya aklını kaybetmiş gibi geliyor.”

Prens Andrey, Anna Pavlovna’nın yüzüne bakarak alaycı bir şekilde gülümsedi.

“Tanrı bana veriyor bunu; insanlar ona dokunmaktan korunsunlar!” dedi. Bunlar Bonnaparte’ın taç giyme töreninde söylediği sözlerdi. “Bu sözleri söylerken pek keyifliymiş, diyorlar.”

Anna Pavlovna:

“Umarım bardağı taşıran son damla olur bu!” diye devam etti. “Hükümdarlar her şeyi tehdit eden bu adama göz yummaya devam edemezler!”

Vikont, “Hükümdarlar!” dedi. “Rusya’dan bahsetmiyorum.” Sesi, hürmetkâr ama umutsuzdu.

“Hükümdarlar!.. Madame! Onlar XVI. Louis için, kraliçe için, Madame Elizabeth için ne yaptılar? Hiçbir şey.”

Daha büyük bir heyecanla sözünü sürdürdü:

“Ve inanın bana, onlar Bourbonlara ihanetlerinin cezasını çekmekte. Hükümdarlar!... Onlar şimdi, hükümdarlığı zorla eline geçireni tebrik için elçiler gönderiyorlar.”

Tehditkâr bir iç çekişle yine sakinleşti.

“Eğer Bonnaparte Fransa tahtında bir yıl daha kalırsa, her şey çok ileri gitmiş olacak!” dedi.

Konuyu herkesten iyi bildiği için, başkalarını dinlemeden kendi düşüncelerini sıralayan bir adam edası ile konuşuyordu.

“Entrika ve vahşet ile, giyotin ve idam ile, Fransız toplumu – yüksek sınıfı demek istiyorum– sonsuza dek tahrip edilmiş olacak ve sonra...”

Omuzlarını silkti ve eliyle umutsuz bir hareket yaptı. Piyer bir şeyler söylemek istedi. Konuşma onu ilgilendirmişti. O sırada onu gözetlemekte olan Anna Pavlovna atıldı:

“Ve İmparator Alexander, Fransız halkının istedikleri devlet şeklini halkın kendisinin seçmesinden yana olduğunu açıkladı. Sanırım, bu haydutun zulümlerinden bıkan milletin kendisini yasal kralın kollarına atacağına şüphe yoktur.”

Prens Andrey:

“Bu kesin değil!” dedi. “Vikont, her şeyin çok ileri gittiğini ileri sürmekte haklıdır. Eski rejime dönmenin kolay olmayacağını sanıyorum.”

Piyer, kızarak söze karıştı:

“İşittiklerime göre, bütün soylular Bonaparte’ın tarafına geçmiş.”

Vikont, Piyer’e bakmadı:

“Bu Bonapartistlerin iddiası. Şu anda Fransa’da genel fikrin ne olduğunu anlamak güç.”

Prens Andrey, alaycı bir gülümsemeyle, “Bonaparte da böyle demişti!” dedi.

Vikontu sevmediği ve ona bakmadığı halde sözlerini ona söylediği belli oluyordu. Kısa bir sessizlikten sorara, yine Napolyon’un sözlerini tekrarladı:

“Onlara şeref yolunu gösterdim, istemediler. Sonra odalarımı açtım, içeri doldular... Bilmem bunları söylemeye ne dereceye kadar hakkı vardı?”

“Hiç! Dükün ölümünden sonra, en ateşli partizanları bile onu bir kahraman saymıyorlar artık.”

Sonra Anna Pavlovna’ya bakarak ekledi:

“Eğer bazı kimseler onu bir kahraman olarak görmüşlerse bile, dükün ölümünden sonra, muhakkak ki gökyüzüne bir şehit daha yükseldi ve yeryüzünde bir kahraman eksildi.”

Anna Pavlovna ve konuklar ancak gülümsemeye zaman bulabilmişlerdi ki Piyer söze karıştı. Anna Pavlovna onun uygunsuz bir şey söyleyeceğini anlamıştı, ama her nedense onu susturamadı.

“Enghien dükünün öldürülmesi siyaset icabıydı. Ve Napolyon’un bunun bütün sorumluluğunu üstüne almakta tereddüt etmemesini yüce bir davranış olarak görüyorum.”

Anna Pavlovna, korkudan kısılmış bir ses tonuyla:

“*Dieu! Mon Dieu!*” diye inledi.

Küçük prenses el işini kendine doğru çekti:

“Ne, Monsieur Piyer! Cinayeti yüce bir davranış olarak mı kabul ediyorsunuz?”

Diğerleri, “Ah! Oh!” diye inlediler.

Prens Ippolit, İngilizce, “Fevkalâde!” dedi ve dizine vurdu hafifçe. Vikont sadece omuzlarını silkti. Piyer gözlüklerinin arkasından dinleyicilere baktı. Umutsuzca devam etti:

“Böyle söylüyorum çünkü Bourbonlar devrimde halkı anarşi içinde bırakıp kaçtılar. Ve Napolyon devrimi anlayan ve onu bastırabilen tek adamdır. Bundan dolayı, kamu yararı için, bir adamın hayatını bağışlayarak gerileyemezdi.”

Anna Pavlovna, “Bu masaya gelmez misiniz?” dedi. Ama Piyer ona aldırmadan devam etti. Gittikçe heyecanlanıyordu:

“Evet,” dedi. “Napolyon büyüktür, çünkü o devrimin üstüne çıkabilmiş, vatandaşların eşitliği, konuşma ve basın özgürlüğü gibi devrimin bütün iyi taraflarını muhafaza ederek kötü eğilimlerini bastırılmış ve sadece bu amaca hizmet etmek için kudret sahibi olmak istemiştir.”

---

6 Tanırım! (Fr.)

Vikont, “Evet,” dedi. “Kudret sahibi olduğunda onu, cinayet işlemek için kullanmak yerine yasal krala teslim etseydi, o zaman ben de ona büyük bir adam derdim.”

Monsieur Piyer:

“Bunu yapamazdı. Halk ona, sırf Bourbonlardan kendilerini kurtarması için kudret verdi ve sırf bu nedenle onun büyük bir adam olduğuna inandı, devrim büyük bir gerçektir.”

Piyer bu sözleri ile toyluğunu ve her şeyi tam olarak anlatmak istediğini gözler önüne sermiş oluyordu. Anna Pavlovna:

“Devrim ve hükümdarları öldürmek büyük bir gerçek ha?.. Daha neler! Lütfen bu masaya gelmez misiniz?” diye tekrarladı. Vikont gururlu bir gülümsemeyle:

“*Contrat Social!*” dedi.

“Ben hükümdarların öldürülmesinden değil, düşüncesinden bahsediyorum.”

Alaycı bir ses, “Cinayet, küçümseme, hükümdarları yok etme düşüncesi!” diye söze karıştı.

“Doğal olarak, bunlar aşırılıklardır. Ama devrimin bütün anlamı bu kadar değil, insan hakları, eşitlik, yobaz düşüncelerden kurtuluş da var. Napolyon bunları bütün güçleriyle işler hale getirmiştir.”

Vikont, sonunda bu gence yanıldığını göstermeye karar vermiş gibiydi:

“Özgürlük ve eşitlik... Uzun zamandan beri tartışılan, yüksek anlamlı sözler. Özgürlük ve eşitliği kim sevmez? Tanrı özgürlük ve eşitlik vermiştir. Devrim sonrasında insanlar daha mutlu mu oldular? Tam tersi. Biz özgürlük istedik, ama Napolyon onu ezdi.”

Prens Andrey gülümseyerek önce Piyer’e, sonra vikonta, sonra ev sahibesine baktı. Anna Pavlovna davetler konusunda ustaydı. Şaşırarak ya da bozulmak âdeti değildi. Ama Piyer’in saygısızca konuşması onu ilk anda çok üzdü. İyi ki vikont bu sözlerden, ev

sahibesinin sandığı gibi alınıp tedirgin olmamıştı. Anna Pavlovna, Piyer'i mağlup etmek için vikontun yardımına koştu.

"*Mais, mon cher Monsieur Piyer*⁷," dedi ev sahibesi, "Ya, büyük bir adamın dükü -ya da herhangi bir insanı- yargılamadan, suçsuz olarak öldürmesine ne dersiniz?"

Küçük prenses:

"Ya Afrika'da öldürdüğü yaralıları? İşte bu çok kötü bir şey." Ve, omuzlarını silkti.

Prens Ippolit:

"Ne derseniz deyin, o aşağı tabakadan bir adamdır!"

Piyer hangisine yanıt vereceğini şaşırılmıştı. Hepsine baktı ve gülümsedi. Onun tebessümü diğerlerinin yarım gülümsemelerinden tamamıyla farklıydı. Gülümsediği zaman ciddi ve somurtkan yüzü tamamen değişiyor, bambaşka bir yüz ortaya çıkıyordu. Bu çocuksu, iyi huylu, hatta biraz aptal, hoşgörü bekleyen bir yüzdü. Onu ilk defa gören vikont, bu Jacobin'in hiç de görüldüğü kadar korkulacak bir kimse olmadığını anladı. Herkes susmuştu.

Prens Andrey:

"Herkes birden nasıl yanıt verebilir? Üstelik, bir devlet adamının birey olarak ve general ya da imparator olarak yaptığı şeyleri ayırt etmemiz gerekir. Ben öyle düşünüyorum."

Piyer, bu yardımdan dolayı minnettar olmuştu. Zevkle, "Evet evet, tabii!" dedi.

Prens Andrey:

"Napolyon'un bir insan olarak Arcola Köprüsü'nde ya da Jaffa'daki hastahane de vebalı bir hastaya yardım ettiği zaman büyük bir adam olduğu kabul edilmelidir. Ama haklı görülmesi güç olan başka hareketleri de var."

7 Ama sevgili Monsieur Piyer. (Fr.)

Piyer'in durumunu kurtarmak istediği açıkça belli olan Prens Andrey gitmek için ayağa kalktı ve karısına işaret etti. Konuklar, Anna Pavlovna'ya teşekkür ederek gitmeye başlamışlardı.

Piyer, iri yarı, kaba ve çok uzun boyluydu. Koskocaman, kırmızı elleri vardı. Bir salondan içeri girmeyi bilmediği gibi ayrılmayı da hiç beceremez, veda ederken söyleyecek uygun bir söz bulamazdı. Üstelik dalgındı. Elinde kendi şapkası yerine bir generalin üç köşe, tüylü şapkası ile öylece duruyordu şimdi de. General kendisini uyarana kadar tüyü çekiftirip durdu. Ama bütün bu kusurları -bir salona girerkenki beceriksizliği ve girdikten sonra ne konuşacağını bilmemesi- yüzündeki alçak gönüllü, sade ve parlak ifade sayesinde bertaraf oluyordu. Anna Pavlovna ona döndü ve yanlış davranışından dolayı onu affettiğini gösteren bir Hıristiyan cömertliği ile ona selam verdi:

“Sizi yine göreceğimi umut ediyorum. Ama, o zaman umarım fikirlerinizi değiftirmiş olursunuz, sevgili Monsieur Piyer.”

Piyer yanıt vermedi. Bunun yerine yine herkese birden gülmüsedı. Bu gülümseme sanki şöyle diyordu:

“Fikirler vardır veya yoktur, ama ne kadar iyi kalpli ve hoş bir adam olduğumu görüyorsunuz.”

Anna Pavlovna ve herkes, ister istemez bunu hissetti. Prens Andrey hole çıkmıştı ve pelerinini arkasına koymak üzere olan uşağın önünde dururken bir yandan da karısının, kendilerinin arkasından hole çıkmış olan Prens Ippolit'le gevezelik edişini dinlemekteydi. Prens Ippolit, çok yakında anne olacak küçük prensesin yanı başında duruyor ve başını ona yaklaştırarak bir şeyler fısıldıyordu.

Prens Ippolit:

“Elçinin evine gitmediğime memnunum! Ne sıkıcı bir şey... Ne güzel bir geceydi, değil mi?”

Küçük prenses, gölgeli üst dudağını yukarı kaldırdı:

“Balo da çok güzel olacak diyorlar! Bütün güzel kadınlar orada olacakmış.”

Prens Ippolit, “Siz orada olmayacağınıza göre, bütün güzel kadınlar orada olmayacak demektir,” diye yanıt verdi sevinçle gülerek.

Sonra küçük prensesin şalını uşaktan alarak onun omuzlarına koydu. Ya özellikle ya da tesadüfen -bunu hiç kimse bilemez- şalı koyduktan sonra uzun müddet ellerini genç kadının omuzlarından çekmedi. Sanki onu kolları arasında tutmak istiyordu.

Küçük prenses, gülümsemesi eksilmeden, ince bir hareketle ondan uzaklaştı, dönüp kocasına baktı. Prens Andrey’in gözleri kapalıydı. Yorgun ve düşünceli görünüyordu. Karısının gözlerine bakmaktan kaçındı:

“Hazır mısınız?”

Prens Ippolit, son modaaya uygun olarak topuklarına kadar uzanan redingotunu giydi ve uşağın arabaya binmesine yardım ettiği prensesin peşinden koştu.

“Prens, *au revoir!*” diye seslendi.

Prens, eteklerini toplayarak arabanın karanlığı içinde kayboldu. Kocasını kılıcını düzeltiyordu. Prens Andrey, arabanın yolunu kesen Prens Ippolit’e Rusça olarak ve sert bir sesle:

“İzin verin, efendim!” dedi. Aynı ses, sıcak ve dostça bir şekilde Piyer’e seslendi.

“Seni bekliyorum, Piyer.”

Atlar hareket etti ve araba uzaklaştı.

Eve ilk varan Piyer oldu ve Prens Andrey’in çalışma odasına giderek, adeti üzere, önüne gelen ilk kitabı aldı, divanın üstüne uzandı ve ortasından okumaya başladı. Bu kitap Caesar’ın *Komentarlar*’ıydı.

Prens Andrey, küçük beyaz ellerini ovuşturarak içeri girdi.

---

8 Güle güle. (Fr.)

“Mile. Scherer’i amma şaşırttın! Şimdi hasta olacak!” dedi.

Piyer divanın üstünde doğrulurken somya gıcırdadı. Genç adam arkadaşına baktı, gülümsedi ve elini salladı.

“Abbe çok ilgi çekiciydi; ne var ki yanlış düşünüyor. Ben-
ce devamlı barış mümkündür, ama nasıl söylesem, bilmem ki...
Herhalde, siyasal gücün dengesi ile değil...”

Prens Andrey’in bu soğuk tartışmalarla ilgilenmediği açıkça
belliydi.

“İnsan her yerde bütün düşündüklerini söyleyemiyor *moncher*⁹.”
dedi. “Söyle bakalım, sonunda karar verdin mi? Süvari alayına mı
katılacaksın, diplomatik hizmete mi gireceksin?”

Piyer, divanın üstünde bağdaş kurmuş oturuyordu.

“İnanır mısın, hâlâ bilmiyorum ne yapacağımı. Bunların ikisini
de sevmiyorum.”

“Ama birinden birini seçmem gerek. Biliyorsun baban bunu
bekliyor.”

Piyer, on yaşındayken eğitim görmek üzere, özel öğretmenle
birlikte yurt dışına gönderilmiş ve yirmi yaşına kadar orada kal-
mıştı. Moskova’ya döndüğü zaman, babası öğretmene yol vermiş
ve genç adama, “Şimdi Petersburg’a git, çevreyi gözden geçir ve
kararını ver!” demişti. “Benim için senin seçeceğin herhangi bir
şey uygun. İşte Prens Vassily’ye bir mektup, işte para. Bana mek-
tup yaz ve her şeyi anlat. Sana her konuda yardım edeceğim...”

Piyer, üç aydan beri meslek seçmek üzere burada bulunuyordu
ve henüz kararını vermemişti. Şimdi Prens Andrey’in bahsettiği
de bu karardı. Piyer alnını ovuşturdu. Prens Andrey, tekrar başladı:

“Hassa Süvari alayının merkezine gittin mi?”

“Hayır, gitmedim; ama bana çok tesir eden bir şey var. Seninle
o konuda konuşmak istiyorum. Napolyon’a karşı bu savaş. Bu
bir özgürlük savaşı olsaydı anlayabilirdim, orduya katılabılır-

9 Canım. (Fr.)

dim, orduya katılacak ilk insan ben olurum. Ama dünyanın en büyük adamına karşı İngiltere ve Avusturya'ya yardım etmek... Bu doğru değil.”

Prens Andrey, Piyer'in çocukça sözleri karşısında sadece omuzlarını silkti. Sanki, “İnsan böyle soyut şeylere yanıt veremez,” demek istiyordu. Ama genç adamın sorduğu bu çocuksu soruya Prens Andrey'in verdiği yanıtın başka bir yanıt bulmak gerçekten güç olurdu. Prens Andrey:

“Eğer herkes sadece kendi inanışları için savaşsaydı, savaş olmazdı,” dedi.

“Ve bu çok iyi bir şey olurdu!” diye cevapladı Piyer. Prens Andrey, alaycı bir tebessümle gülümsedi:

“Muhtemelen çok iyi olurdu,” dedi. “Ama hiçbir zaman böyle bir şey olmayacak...”

Piyer:

“Peki, niçin savaşa gidiyorsun?”

“Niçin mi? Bilmiyorum. Çünkü mecburum. Üstelik, gidiyorum...” Durdu, sonra yine devam etti. “Gidiyorum, çünkü burada sürdüğüm hayat, bu hayat... Zevkime uygun değil!”

Bitişik odada bir kadının eteğinin hışırtısı işitildi. Prens Andrey, kendini toplarmış gibi doğruldu, yüzünde Anna Pavlovna'nın salonundaki ifade belirdi. Piyer bacaklarını divandan aşağı sarkıttı. Prens içeri girdi. Elbisesini değiştirmiş ve biraz önce arkasındaki elbise kadar ince ve iç açıcı olan bir başkasını giymişti. Prens Andrey ayağa kalktı ve saygıyla ona bir iskemle çekti. Alçak iskemleye aceleyle otururken her zamanki gibi Fransızca olarak, “Her zaman merak ediyorum,” dedi genç kadın, “Hep merak ediyorum, Annette'in niçin hiç evlenmediğini. Siz erkekler onunla evlenmemekle ne kadar akılsızlık etmişsiniz. Kusura bakmayın ama kadından hiç anlamıyorsunuz. Ne kadar münakaşacı bir insansınız siz, Monsieur Piyer!”